

บทที่ 8

การวางแผนการจัดการเรียนรู้

ความหมายและความสำคัญ

การดำเนินงานจะมีประสิทธิภาพ และสำเร็จลงได้ต้องมีการเตรียมการวางแผนล่วงหน้า ในชีวิตความเป็นครู การเตรียมการสอน เพื่อใช้เป็นแนวหลักการสอนล่วงหน้า หรือเรียกว่า "แผนการสอน" (Lesson Plan) หรือ "บันทึกการสอน" เมื่อมีการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงได้เปลี่ยนมาใช้คำว่า "แผนการจัดการเรียนรู้" แทนคำว่า "แผนการสอน"

ดังนั้น "แผนการจัดการเรียนรู้" จึงหมายถึง การเตรียมการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยมีการกำหนดขั้นตอนในการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนสื่อการสอนที่ครูใช้เพื่อเป็นการเร้าใจให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (Terminal Behavior) ในการเรียนรู้เนื้อหา ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่ได้กำหนดไว้

เพื่อเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระและช่วยเหลือครูให้มากกว่านี้ จึงควรที่จะกำหนดรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ให้รัดกุม โดยพิจารณากระบวนการเรียนการสอนในแง่ต่างๆ ดังนี้

1. ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด โดยเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความกระตือรือร้น ด้วยความสำนึกว่าอยากเรียน
2. ครูควรลดบทบาทตัวเองมาเป็นผู้ประสานงาน โดยเปิดโอกาสให้มีกิจกรรมการเรียน สำหรับนักเรียนที่เป็นรายกลุ่ม และรายบุคคล
3. นักเรียนไม่ควรอาศัยแบบเรียน เพื่อการเรียนรู้ เพียงอย่างเดียว
4. ควรนำสื่อการสอนเข้ามาใช้อย่างมีระบบ
5. การตั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ ต้องสอดคล้องกับเป้าหมายทั่วไปของหลักสูตร
6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรหลากหลาย และต้องช่วยให้มีความสัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้
7. การวัดและประเมินผล เพื่อให้ทราบว่า จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้มีความสัมฤทธิ์ผลหรือไม่

วัตถุประสงค์สำคัญของการวางแผนการจัดการเรียนรู้

1. เพื่อให้ครูมีความพร้อม และเกิดความมั่นใจในการสอน รู้จักเลือกใช้เทคนิควิธีการสอน ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเตรียมกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยกำหนดในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. เพื่อเตรียมเนื้อหา สาระการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์ให้ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร และสอดคล้องกับวัยและความต้องการของนักเรียน
4. เพื่อเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมุ่งพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในด้านสติปัญญา ด้านความรู้สึกรู้สึกคิด และทัศนคติ และด้านทักษะ ความสามารถ
5. เพื่อเตรียมเลือกและใช้สื่อได้เหมาะสมกับบทเรียน น่าสนใจ
6. เพื่อเตรียมการและเครื่องมือวัด และประเมินผลการเรียนการสอน
7. เพื่อใช้เป็นคู่มือประกอบการสอน

ก่อนวางแผนการจัดการเรียนรู้ ครูควรตั้งคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนต้องเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง มีทักษะอะไรบ้าง เมื่อเรียนเนื้อหาจบแล้ว
2. มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่
3. จากสาระการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่ครูกำหนด
4. จะต้องใช้สื่อ หรือวัสดุอะไรบ้าง เพื่อให้เหมาะกับเนื้อหาสาระ การเรียนรู้
5. มีวิธีการวัดและประเมินผลอย่างไร เพื่อจะได้รู้ว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ครูตั้งไว้
6. การวางแผนการจัดการเรียนรู้ จะมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องต่อการเรียนรู้หรือไม่

วิธีเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

เพื่อให้การเรียนการสอน บรรลุตามเป้าหมาย จึงควรมีการเตรียมการวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีวิธีการสำคัญและรายละเอียด ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ชั้น วิชา เรื่องที่สอน วัน เวลา

กำหนดวิชา และแบ่งเรื่องที่สอนออกเป็นหน่วย (Unit) โดยกำหนดเนื้อหาตามหลักสูตร ที่ทางโรงเรียน หรือทางมหาวิทยาลัยกำหนด

2. สาระสำคัญ (มโนทัศน์ Concept)

คือแนวความคิดรวบยอดที่ครู ได้พิจารณาเห็นว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนเนื้อหาแล้ว ควรมีความเข้าใจเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยครูต้องพยายามรวบรวม เรียบเรียงเนื้อหาที่จะสอน ที่ต้องการจะให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีระเบียบแบบแผน เป็นหมวดหมู่ มีหัวข้อชี้ให้เห็นเด่นชัด และง่ายต่อการเข้าใจ และมีความหมายต่อนักเรียน ต้องสรุปใจความสำคัญของบทเรียน พร้อมกับให้คำจำกัดความของความคิดรวบยอดที่สำคัญ เพื่อนักเรียนจะได้ใช้เป็นพื้นฐานในการรับและเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ ให้เข้ากับความรู้เดิม (Cognitive Structure)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

ซึ่งต้องพิจารณาจากผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยการนำมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นของกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษาฯ จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ และกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นรายปีหรือรายภาค แล้วจึงกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นรายคาบหรือชั่วโมง

การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนการสอน เพราะเปรียบเสมือนแผนที่นำทางให้ไปถึงจุดหมายปลายทาง โดยทั่วไปแล้ว การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่ยึดแนวทางของทฤษฎีการเรียนรู้แบบพฤติกรรมนิยม จะเน้นการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ ในเชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives) ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้น หลังจากที่ได้เรียนจบบทเรียนไปแล้ว การจัดขอบเขตของจุดประสงค์ หรือวัตถุประสงค์ตามแนวทางของ บลูม (Bloom) มีดังนี้คือ

ก. พุทธพิสัย (Cognitive Domain) เป็นจุดประสงค์เกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด มี 6 ระดับคือ

ก. 1 ความรู้ (Knowledge) เป็นความสามารถในการรับรู้เรื่องราวเนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากการเรียนการสอนโดย เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับความจริงเฉพาะเรื่องนั้นๆ หรือความรู้เกี่ยวกับวิธีการที่จะใช้

ก. 2 ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความเข้าใจจากสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วสามารถบอกเล่าหรืออธิบายด้วยคำพูด ซึ่งสามารถแปลความหมาย ตามที่ตนเข้าใจ

ก. 3 การนำความรู้ไปประยุกต์ (Application) คือความสามารถที่จะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วมาใช้กับชีวิตประจำวัน

ก. 4 การวิเคราะห์ (Analysis) คือความสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้รับมาแบ่งหรือแยกย่อยออกเป็นส่วนๆ และแสดงความสัมพันธ์ของส่วนย่อยๆ เหล่านั้น

ก. 5 การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถที่จะรวบรวมสิ่งที่ได้เรียนรู้เข้าเป็นส่วนรวม เป็นสิ่งใหม่ เพื่อสร้างแบบแผน

ก. 6 การประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถที่จะนำความรู้ที่เรียนมา ใช้ตัดสินวินิจฉัยคุณค่า พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นของตนเอง

ข. เจตพิสัย (Affective Domain) เป็นจุดประสงค์ที่เกี่ยวกับความรู้สึก อารมณ์ และทัศนคติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียนเป็นอย่างมาก และควรพยายามที่จะพัฒนาพฤติกรรมไปในทางบวกเสมอ จุดประสงค์ที่เกี่ยวกับเจตพิสัย ได้แก่ การรับรู้หรือการใส่ใจ (Receiving or Attending), การตอบสนอง (Responding), การเห็นคุณค่า (Valuing)

ค. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นความสามารถของทักษะทางร่างกาย การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ เป็นความสัมพันธ์กันระหว่างสมอง สมองไปยั้งกล้ามเนื้อ ระบบประสาท ทักษะพิสัยเป็นทักษะที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ทุกวิชา ไม่เฉพาะแต่วิชาพลศึกษาเท่านั้น เป็นการฝึกทักษะต่างๆ จนชำนาญ เช่น การใช้เครื่องมือ การพิมพ์ การวาดรูป

การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ ในเชิงพฤติกรรม ควรเน้นในเรื่องต่อไปนี้

- กำหนด "พฤติกรรม" (Behavior) ครู ควรระบุพฤติกรรมของนักเรียน เมื่อเรียนจบบทเรียน (หรือหมดชั่วโมง) แล้ว นักเรียนมีพฤติกรรม ปฏิกริยา ที่แสดงให้เห็นอะไรบ้าง เช่น อธิบาย สรุปสาเหตุ บอก เล่า ยกตัวอย่าง เปรียบเทียบ ฯลฯ ต้องเป็นกริยาอาการที่ครูสังเกตเห็นได้

- กำหนด "เงื่อนไข" (Condition) ครูควรระบุการกระทำของนักเรียนที่แสดงออกมา ต้องอยู่ในเงื่อนไขที่ครูเป็นผู้กำหนด เช่น กำหนดสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม ขอบเขต ข้อห้าม ระบุทักษะ หรือกิจนิสัยที่ไม่ดี ตัวอย่าง

ก. นักเรียนสามารถเขียนชื่อประเทศในทวีปยุโรปได้อย่างน้อย 5 ประเทศ

ข. นักเรียนสามารถสรุปคำวินิจฉัย คติยุบพรรคการเมืองได้

ค. นักเรียนสามารถแยกชาติพันธุ์ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้

ฯลฯ

- กำหนด "เกณฑ์" (Criterion) มาตรฐาน หรือบรรทัดฐานของพฤติกรรม ระบุเกณฑ์ มาตรฐาน หรือบรรทัดฐานที่ครูจะยอมรับพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียนนั้น เป็นที่พอใจ ใช้ได้ หรือถือได้ว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้แล้ว เกณฑ์ หรือมาตรฐานที่ควรระบุไว้ มีดังนี้

ก. เวลาในการทำแบบทดสอบ หรือข้อสอบอย่างพอเหมาะ กับจำนวนข้อ

ข. กำหนดจำนวนต่ำสุด อย่างน้อย 3 ข้อ

ค. กำหนดจำนวนคำตอบที่ถูกต้อง 3 ใน 5 ข้อ

ง. กำหนดเปอร์เซ็นต์ หรืออัตราส่วนร้อยละ 80%

จ. กำหนดลักษณะความถูกต้องแม่นยำ ถูกทั้งหมด ถูกทุกข้อ ฯลฯ

การเตรียมการสอน โดยการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ครูอาจจะเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างกว้าง ในเชิงวัตถุประสงค์ทั่วไป ทั้งนี้เพราะจุดประสงค์การเรียนรู้ บางอย่างยากที่จะเขียนในเชิงพฤติกรรมได้ เช่น

- เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ และเข้าใจ
- เพื่อให้นักเรียนมีความรู้รักชาติ
- เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์

ฯลฯ

คำที่ใช้เป็นแนวทางการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ที่	ระดับพฤติกรรม	แนวทางและคำแสดงการกระทำ (Action Words)
1.00	ด้านความรู้ - ความจำ (Knowledge) 1.10 ความรู้เกี่ยวกับความจริง 1.11 ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ 1.12 ความรู้เกี่ยวกับความจริง เฉพาะอย่าง 1.20 ความรู้เกี่ยวกับวิธีการ 1.21 ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ แบบแผน 1.22 ความรู้เกี่ยวกับลำดับขั้น และแนวโน้ม	- บอกความหมาย ให้นิยาม บอกคำ จำกัดความ - บอกลักษณะ ให้ระบุชื่อ บอกชื่อ บอกวันบอกสถานที่ บอกเหตุการณ์ - บอกหลักการ กฎ ระเบียบ แบบ อย่าง ลักษณะ สัญลักษณ์ - บอกการกระทำ กระบวนการ ขั้นตอน พฤติการณ์ การพัฒนา ความสัมพันธ์ ผลกระทบ ผล สะท้อน อิทธิพลของวิวัฒนาการ

ที่	ระดับพฤติกรรม	แนวทางและคำแสดงการกระทำ (Action Words)
2.00	1.23 ความรู้เกี่ยวกับการจำแนก 1.24 ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ 1.25 ความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธี ด้านความเข้าใจ (Comprehension) 2.10 การแปลความ 2.20 การสรุปความ 2.30 การขยายความ	<ul style="list-style-type: none"> - บอกชนิด ประเภท จำแนก แจกแจง จัดประเภท - บอกเกณฑ์ ข้อตกลง ข้อกำหนด องค์ประกอบ - บอกวิธี เทคนิค วิธีใช้ การใช้ วิธีปฏิบัติ - แปลความหมาย คำศัพท์ ข้อมูล แนวคิด ให้ความหมาย (ด้วยคำพูดของตนเอง) เล่า (ใหม่) - สรุป ตีความ เรียงลำดับ (ใหม่) บอกทัศนะ บอกความ (ข้อ) แตกต่าง จำแนก วาด อธิบาย : แสดง (สาธิต) - คาดคะเน อ้างสรุป สรุป ทำนาย พยากรณ์ ตัดสิน ขยาย ต่อเติม เขียน เพิ่ม
3.00	ด้านการนำไปใช้ (Application)	<ul style="list-style-type: none"> - นำเอา...ไป...ให้สัมพันธ์ เลือก พัฒนา จัด ใช้ เลือก
4.00	ด้านการวิเคราะห์ (Analysis) 4.10 วิเคราะห์ความสำคัญ	<ul style="list-style-type: none"> - ชี้บ่งส่วนที่สำคัญที่สุด จำแนก หลักการที่สำคัญวิจารณ์ ความจำเป็นขององค์ประกอบ

ที่	ระดับพฤติกรรม	แนวทางและคำแสดงการกระทำ (Action Words)
	4.20 วิเคราะห์การจำแนก	- บอกผล ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง สิ่งที่เกี่ยวข้อง ผลสะท้อน เปรียบ เทียบ บรรยาย (เหตุ) และผล อธิบายความสัมพันธ์
	4.30 วิเคราะห์หลักการ	- บอกข้อดีและข้อเสีย ของจุดประสงค์ บรรยายหลักการ จัดประเภทตาม หลักการ
5.00	ด้านการสังเคราะห์ (Synthesis) 5.10 สังเคราะห์ข้อความ 5.20 สังเคราะห์แผนงาน	- เขียนโครงสร้าง เขียนแบบ ออกแบบ - แต่งเรื่อง - วางแผน วางเป้าหมาย กำหนดจุด ประสงค์ ผลิต วางแบบ วางหลัก กำหนดวิธี
6.00	ด้านการประเมินค่า (Evaluation) 6.10 ประเมินค่าจากเกณฑ์ภายนอก 6.20 ประเมินค่าจากเกณฑ์ภายใน	- ตัดสิน ได้ยัง พิจารณา เปรียบเทียบ - ตัดสิน พิจารณา เปรียบเทียบ

4. สารการเรียนรู้ (เนื้อหา Content)

คือ เนื้อเรื่องที่ครูสอนในชั่วโมง อาจเขียนสรุปเป็นหัวข้อ และรายละเอียดบ้างเล็กน้อย โครงร่างของเนื้อหาต้องมีความสัมพันธ์กับหัวเรื่อง และสาระสำคัญ (มโนทัศน์) ที่เขียนไว้แล้ว เนื้อหาต้องพอเหมาะแก่กับเวลาที่เรียน

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 3 ขั้นตอน คือ

- ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ให้เขียนวิธีการเป็นข้อๆ โดยเรียงลำดับก่อนหลังที่ดำเนินการกิจกรรมโดยละเอียดทุกขั้นตอน

- ขั้นจัดกิจกรรม (ชั้นสอน) ให้เขียนขั้นดำเนินการสอนเป็นข้อๆ โดยเรียงลำดับก่อนหลัง ช่วงใดมีอธิบายเนื้อหา ใช้เวลาประมาณกี่นาที การถาม - ตอบ ตลอดจนช่วงของการจัดกิจกรรมต้องเขียนโดยละเอียดชัดเจน กิจกรรมนักเรียนต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้ประสานงาน วิธีสอนและกิจกรรมต้องให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน กิจกรรมควรมีหลักการส่งเสริมและฝึกให้นักเรียนมีทักษะ และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) อาจยึดตามประเภทของสื่อการสอน ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการเป็นแนวทางในการจัดก็ได้ ฯลฯ

- ขั้นสรุป เป็นขั้นที่ครูสอนจบเนื้อหาแล้ว หรือก่อนหมดชั่วโมงอาจเขียนเป็นข้อๆ หรือเขียนเป็นร้อยแก้ว มีวิธีการที่หลากหลาย เช่น ใช้เกม ใช้การตอบ คำถาม ครูสรุป หรือนักเรียนร่วมกันสรุป ฯลฯ (ดูได้จากกรณีที่ฝึกทักษะสรุปบทเรียน)

6. สื่อ (Instructional Media) เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะจะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาที่ครูสอนอย่างชัดเจน และช่วยให้การสอนของครูเป็นรูปธรรม โดยที่นักเรียนไม่ต้องสร้างจินตนาการขึ้นมาเอง โดยพิจารณาดังนี้

- ประเภทของสื่อ ต้องมีความถูกต้อง ชัดเจน และเพียงพอที่จะใช้กับนักเรียนในกรณีที่ต้องใช้ทั้งห้องเรียน และต้องไม่ให้นักเรียนเกิดความสับสน

- สื่อการสอนแบบสื่อประสม (Multi-Media) เช่น ชุดการสอน (Instructional Packages or kits) ควรพิจารณาจัดทำไว้ใช้

- การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ควรพิจารณานำมาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา ระดับชั้น และวัยของนักเรียน

- สื่อการสอนที่ระบุไว้ในช่วงนี้ต้องเป็นสิ่งที่ครูได้ทำหรือได้เตรียมการเลือกไว้ในขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่ทั้งครูและนักเรียนต้องใช้ร่วมกัน

- สื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรม ต้องมีจำนวนให้พอดี หรือมากพอๆกับจำนวนของสมาชิกที่ต้องใช้

- สื่อการสอนประเภทปรากฏอยู่ในแบบเรียน จะต้องมีการระบุแหล่งของเนื้อหาไว้อย่างชัดเจน

7. แหล่งการเรียนรู้ ครูและนักเรียนสามารถหาสื่อหรือค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้จากที่ใดได้บ้าง เช่น ห้องสมุด Internet พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ

8. การวัดและประเมินผล ขั้นตอนนี้สำคัญมาก เพราะทำให้ครูได้รู้ว่าการสอนของครูประสบความสำเร็จ ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ครูได้กำหนดไว้หรือไม่ โดยอาจใช้วิธีการวัดผลที่หลากหลาย เช่น พิจารณาจากผลงาน จากการสังเกตความสนใจ จากการทดสอบ จากการแข่งขัน ฯลฯ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

- วิธีการวัดและประเมินผล
- เครื่องมือการวัด และประเมินผล
- เกณฑ์การวัด และประเมินผล

9. การบูรณาการ เนื้อหาวิชาที่สอนสามารถบูรณาการได้กับวิชาใดได้บ้าง

รูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ (กรมวิชาการ. 2544 : 225-246)

คำอธิบายรายวิชาสังคมศึกษา 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เวลา 120 ชั่วโมง

ศึกษากฎมิตศาสตร์ประเทศไทยในภูมิภาคต่างๆ และในท้องถิ่นตนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทรัพยากร สภาพปัญหา การอนุรักษ์ และการแก้ปัญหาทรัพยากร การประกอบอาชีพ ระบบเศรษฐกิจ การซื้อขายแลกเปลี่ยน และสถาบันการเงินในประเทศ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์สภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ระบบเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพของประชากรในประเทศและในท้องถิ่น และสามารถนำมาใช้ในการดำรงชีวิต

ศึกษาลักษณะทางภูมิศาสตร์ ชาติพันธุ์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและเกิดความสัมพันธ์อันดีของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ศึกษาพระพุทธศาสนาและศาสนาที่ตนนับถือ เกี่ยวกับประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา และสาวก การบริหารจัดการและเจริญปัญญา หลักธรรม ศาสนพิธี แนวปฏิบัติ

ของศาสนิกชน วันสำคัญของศาสนา พระไตรปิฎก พุทธศาสนสุภาษิต ภาษาบาลี คำศัพท์ทาง พระพุทธศาสนา ศึกษาวิถีชีวิตไทย ความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย รวมทั้งบุคคล สำคัญและผลงานที่เป็นคุณประโยชน์ต่อชาติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ยึดมั่น ศรัทธา ในศาสนาที่ตนนับถือ เกิดความภาคภูมิใจในวิถีไทย ภูมิปัญญาไทย นำหลักธรรมและแนว ปฏิบัติที่ดีงามของศาสนาและสาวก รวมทั้งบุคคลสำคัญที่มีผลงานดีเด่นมาปรับใช้ และพัฒนา คุณภาพชีวิตให้ดำรงชีวิตอย่างสันติสุข

ศึกษาการเมือง การปกครองของไทย ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข โดยเน้นในด้านสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ สิทธิมนุษยชน และวิถีประชาธิปไตย ศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ศรัทธา ยึดมั่น การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข เคารพเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เคารพและ ปฏิบัติตามกฎหมาย วิถีประชาธิปไตย รวมทั้งนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างสงบสุข

ศึกษาเรื่องของเวลา การแบ่งเวลา การเทียบศักราชในระบบต่างๆ การแบ่งยุคสมัย ในประวัติศาสตร์ของชาติ เพื่อให้เข้าใจเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อย่างถูกต้อง

ศึกษาประวัติศาสตร์ยุคก่อนสุโขทัยและสมัยสุโขทัย ด้านปัจจัยทางภูมิศาสตร์ในการ ตั้งถิ่นฐาน การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยพื้นฐานการตั้งถิ่นฐาน ของรัฐในการดำรงชีวิตของประชากรไทยยุคต่างๆ ในอดีตจนถึงสมัยสุโขทัย

การศึกษการเมือง การปกครอง และกฎหมายที่ควบคุมให้สังคมสงบสุข ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการปกครอง ของชนชาติไทย ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ศึกษาภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมความเชื่อ ตลอดจนบุคคล สำคัญในประวัติศาสตร์ชาติไทย เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าของวิถีชีวิตไทย สามารถนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา 1 รูปแบบที่ 1
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เวลา 120 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
1	ภูมิศาสตร์ประเทศไทย (สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ) <ul style="list-style-type: none"> - ภาคเหนือ - ภาคกลาง - ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ - ภาคตะวันออก - ภาคใต้ - สภาพภูมิศาสตร์ในท้องถิ่นที่ตนอยู่ - ความคล้ายคลึงและความแตกต่างกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 	12
2	การทำมาหากิน <ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้พื้นฐานในหลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น 2. ระบบเศรษฐกิจ 3. สถาบันการเงิน 4. การซื้อขายแลกเปลี่ยน 5. การประกอบอาชีพ 6. การทำมาหากินในท้องถิ่นของตน 7. กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค 	12
3	ทรัพยากรกับสิ่งแวดล้อม <ul style="list-style-type: none"> - ทรัพยากรในประเทศไทย - ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น - การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 	8

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
4	<ul style="list-style-type: none"> - การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม - กฎหมายสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย <ul style="list-style-type: none"> - ความคิด ความเชื่อ - วัฒนธรรมประเพณี - ภูมิปัญญาไทย/บุคคลสำคัญและผลงาน - วิถีชีวิตและภูมิปัญญาในท้องถิ่น 	8
5	การเมืองการปกครองไทยในปัจจุบัน <ul style="list-style-type: none"> - สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ - วิถีประชาธิปไตย - สิทธิมนุษยชน 	8
6	กฎหมาย <ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง - กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว - กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและประเทศชาติ 	8
7	ศาสนาประจำชาติไทย <ul style="list-style-type: none"> - ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา - พุทธประวัติและประวัติพุทธสาวก - หลักธรรม - ศาสนพิธี - พระสงฆ์ - หน้าที่ชาวพุทธ - พุทธศาสนสุภาษิต/คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา - การบริหารจัดการและเจริญปัญญา 	15

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
8	ความรู้พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ - วิธีการประวัติศาสตร์ - การนับศักราช - การแบ่งยุค - ความสำคัญของอดีต	6
9	ปัจจัยในการตั้งถิ่นฐานของชนชาติไทย - ความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง (ทางภูมิศาสตร์) - เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ - สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ - ปัจจัยพื้นฐานการตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่นตน	8
10	การเมืองการปกครองของไทยสมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน - ก่อนสมัยสุโขทัย - สมัยสุโขทัยและความต่อเนื่องจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์	6
11	พระพุทธศาสนา - พุทธประวัติ ประวัติพุทธสาวก - หลักธรรม - คุณธรรมสำหรับผู้ปกครอง - มารยาทชาวพุทธและพิธีกรรม - พระไตรปิฎก พุทธศาสนสุภาษิต ภาษาบาลี และคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา	15
12	สภาพเศรษฐกิจสมัยสุโขทัย - ทรัพยากร - การประกอบอาชีพ - การติดต่อกับต่างประเทศ	6



หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
13	วิถีชีวิตไทย - ความคิด ความเชื่อ (ของคนไทยสมัยสุโขทัย) - วัฒนธรรมประเพณี - ภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัย - มรดกภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยสุโขทัย สืบทอดจนถึงปัจจุบัน - บุคคลสำคัญในอดีต <div style="text-align: right;">รวม</div>	8
		120

หน่วยการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รูปแบบที่ 2
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เวลา 120 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
1	แผ่นดินนี้ - ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับแผนที่ - ท่าเลที่ตั้งของเมืองและประเทศต่างๆ บนโลก	4
2	ดินแดนร่มเย็น - สภาพแวดล้อมกายภาพของประเทศไทย - ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ - ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของสภาพแวดล้อมทางกายภาพระหว่างไทยกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	10
3	ชีวิตเป็นสุข - การศึกษาข้อมูลปัญหาประชากร สิ่งแวดล้อม และการแก้ปัญหา - กิจกรรมการอนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม	4
4	อดีตสู่ปัจจุบัน - การนับศักราช - การแบ่งยุค - ความสำคัญของอดีต - วิธีการทางประวัติศาสตร์	10
5	สุขุทัยในอดีต - วิถีชีวิตของคนในสมัยก่อนสมัยสุขุทัยและสมัยสุขุทัย - ปัจจัยทางภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมอื่นที่มีผลต่อการพัฒนาการทางประวัติศาสตร์	15

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
6	ท่องแดนอารยธรรม - การก่อเกิดและพัฒนาการของอารยธรรมตะวันออก และตะวันตกโดยสังเขป	4
7	ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา	4
8	พุทธประวัติ ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา และ ชาวพุทธ ตัวอย่าง	4
9	พระสงฆ์และการปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์	4
10	การบริหารจิตและเจริญปัญญา	4
11	หน้าที่ชาวพุทธ	2
12	หลักธรรมในการดำเนินชีวิต	8
13	พลเมืองดี - พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย - สถานภาพ บทบาท สิทธิ หน้าที่ และสิทธิมนุษยชน	4
14	วิถีไทย - สถาบันทางสังคม - ภูมิปัญญาไทย - วัฒนธรรมไทย	4
15	การเมืองเรื่องของคน - โครงสร้างการเมืองการปกครองไทย - ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ	3
16	กฎหมายใกล้ตัว - กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง - กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว	5

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
17	พอลิเมอร์ - คุณธรรมของผู้ผลิต - กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค - หลักการและวิธีการของระบบสหกรณ์ - เศรษฐกิจพอเพียง	9
18	ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ - ความเป็นมาและความสำคัญของเศรษฐศาสตร์ - กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจและการตลาด - ประเภทสถาบันการเงิน - กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	5
19	หลักธรรมเพื่อชีวิตและสังคม	8
20	ภาษาบาลี พุทธศาสนสุภาษิต และคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา	3
21	มรยาทชาวพุทธ	2
22	ศาสนพิธีและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	4
	รวม	120

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้

ตัวอย่างที่ 1 หน่วยการเรียนรู้รูปแบบที่ 2 หน่วยที่ 17

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง หอยอยู่หอยกิน ภาคเรียนที่ 2 เวลา 9 ชั่วโมง

ความคิดรวบยอด

การประกอบอาชีพของแต่ละภูมิภาคในประเทศไทยขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญในด้านความสัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติ นโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ สถาบันการเงินที่มีฐานทุนส่งเสริมการผลิต ดังนั้น ถ้าคนในชาติผลิตสินค้าอย่างมีคุณธรรม มีกฎหมายคุ้มครองของผู้บริโภคและมีความยุติธรรมในการผลิตและการบริโภคย่อมทำให้สภาพการดำรงชีวิตของชาวไทยมีความอยู่ดีกินดี

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. วิเคราะห์ปัจจัยสำคัญในการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่น
2. รู้และเข้าใจระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเภท
3. รู้และเข้าใจประเภทของสถาบันทางการเงิน
4. วิเคราะห์คุณธรรมพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้ผลิตและผู้บริโภคและแนวทางปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

สาระการเรียนรู้

1. การประกอบอาชีพ
2. ระบบเศรษฐกิจ
3. สถาบันการเงิน
4. คุณธรรมในการผลิตและค่านิยมในการบริโภค
5. กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1-3

1. แจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2. ผู้สอนนำคำพังเพยหรือสุภาษิต เช่น “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” หรือ “มีสิ่งพึงบรรจบให้ครบบาท” หรืออื่นๆ ให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นในประเด็นความหมายและแง่คิดที่ได้
3. ผู้สอนซักถามให้นักเรียนสรุปได้ว่า ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญต่อการประกอบอาชีพ
4. แบ่งผู้เรียนกลุ่มละ 5-6 คน คละตามความสามารถทางการเรียน แต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้ที่มีผลการเรียนเก่ง ปานกลาง ย่อม ให้ค้นคว้าความรู้ตามหัวข้อใบงานที่ 1 เรื่องอาชีพทั่วไทย แล้วให้ผู้แทนกลุ่มออกมาจับฉลากเพื่อศึกษาการประกอบอาชีพในภาคเหนือหรือภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก
- ในการศึกษาค้นคว้า ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาข้อมูลจากห้องสมุด หรือผู้สอนนำเอกสารให้ผู้เรียนค้นคว้า หรือผู้เรียนไปสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่นถึงการประกอบอาชีพ แล้วนำข้อมูลให้ผู้สอนตรวจสอบเพื่อนำเสนอหน้าชั้นเรียนในคาบต่อไป
5. ผู้สอนนัดหมายผู้เรียนนำเสนอข้อมูลในรูปแบบต่างๆ โดยเสรี เช่น การรายงานหน้าชั้นเรียน การจัดนิทรรศการ การแสดงบทบาทสมมติ การใช้แผ่นภาพโป่งใสประกอบการอภิปราย ฯลฯ เป็นต้น
6. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน
7. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปลักษณะการประกอบอาชีพสำคัญในท้องถิ่นของตนเองและการประกอบอาชีพในแต่ละภูมิภาค

ชั่วโมงที่ 4-5

8. ผู้สอนให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันจำแนกเป็น ระบบทุนนิยม ระบบสังคมนิยม และระบบผสม
9. ให้ผู้เรียนจับคู่กันทำใบงานที่ 2 เรื่องระบบเศรษฐกิจไทย โดยวิเคราะห์กรณีตัวอย่างตามประเด็นที่กำหนดให้พร้อมเหตุผลประกอบ
10. ผู้สอนสุ่มตัวอย่างผู้เรียนออกมาเฉลยใบงานที่ 2 ประมาณ 2-3 คู่ และให้คู่อื่นที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
11. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจของไทย

ชั่วโมงที่ 6-7

12. ผู้สอนนำข่าวเกี่ยวกับสถาบันการเงินที่สำคัญในประเทศไทยมาเล่าให้ผู้เรียนฟัง เพื่อให้เห็นความเคลื่อนไหวในกิจกรรมต่างๆ ของสถาบันการเงิน

13. ให้ผู้เรียนรวมกลุ่มกันกลุ่มละ 4-5 คน เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับสถาบันการเงินในหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ผู้เรียนมีความรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับสถาบันทางการเงิน
- 2) ผู้เรียนต้องการรู้เรื่องอะไรอีกบ้าง
- 3) ผู้เรียนจะแสวงหาความรู้โดยวิธีการใด
- 4) ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างไร และได้นำคุณธรรม

ใดเป็นพื้นฐาน

14. ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลความรู้ที่แสวงหามาจนเป็นความรู้ใหม่ที่ต้องการเผยแพร่ให้เพื่อนๆ ฟัง โดยวิธีการที่หลากหลาย

15. ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มบันทึกพฤติกรรมของคนที่เปลี่ยนแปลงไปและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกลุ่ม

ชั่วโมงที่ 8-9

16. ผู้สอนหาข่าวหรือกรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการที่ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบมาเล่าให้ผู้เรียนฟัง เช่น

- ข่าวการขึ้นราคาสินค้า
- ข่าวเกี่ยวกับการกักตุนสินค้า
- ข่าวเกี่ยวกับการปลอมแปลงสินค้า
- ข่าวเกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่ด้อยคุณภาพ

ให้ผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์ผลที่เกิด และสาเหตุตลอดจนวิธีการแก้ไขโดยใช้หลักกฎหมายและหลักคุณธรรม

17. แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มละ 4-5 คน ศึกษากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคและเลือกมาตราที่ผู้เรียนสนใจมา 1 มาตรา และนำเสนอพร้อมกัน แสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ข้อความสำคัญหรือบทบาทที่สำคัญ
- 2) มีผลต่อผู้กระทำความผิดอย่างไร
- 3) มีผลดีต่อประชาชนส่วนรวมอย่างไร

4) จากข้อความสำคัญในข้อ 1) ผู้เรียนคิดว่าผู้ผลิตควรนำหลักคุณธรรมใดมาปฏิบัติ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

18. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน

19. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องอยุธยาดีกินดี

กระบวนการวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. ตรวจใบงาน
2. วัดพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. การนำเสนอผลงาน

เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล

1. แบบประเมินใบงาน
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. แบบประเมินผลการนำเสนอผลงาน

เกณฑ์การวัดและประเมินผล

1. ทำใบงานถูกต้องร้อยละ 80 = ผ่านเกณฑ์
2. นำเสนอผลงานถูกต้องร้อยละ 80 = ผ่านเกณฑ์
3. เกณฑ์การสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
 - 4 = ดีมาก
 - 3 = ดี
 - 2 = ปานกลาง
 - 1 = ผ่าน

แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. บุคลากรในห้องเรียน
3. สิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ หนังสือกฎหมาย ฯลฯ

ใบงานที่ 1 เรื่อง อาชีพทั่วไทย

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 1.1 อาชีพประชากรที่ทำมากที่สุดในแต่ละภาค
 - 1.2 ปัจจัยที่สนับสนุนที่ทำให้ประกอบอาชีพ
 - สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทรัพยากร
 - ภูมิปัญญา ฯลฯ
 - 1.3 การประกอบอาชีพสำคัญในท้องถิ่นของตน
2. ให้นำรายงานผลการศึกษาค้นคว้าเพื่อตรวจสอบข้อมูลต่อผู้สอน
3. เตรียมเสนอผลงานในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสม เช่น
 - 3.1 การอภิปราย
 - 3.2 การรายงานประกอบสื่อ
 - 3.3 การแสดงบทบาทสมมติ

ฯลฯ

ใบงานที่ 2
เรื่อง ระบบเศรษฐกิจของไทย

คำชี้แจง ให้ศึกษากรณีตัวอย่างในช่อง "ข้อความ" แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระบบเศรษฐกิจให้สัมพันธ์กัน และเขียนเหตุผลประกอบด้วย

ข้อความ	ระบบ ศ.ก. 2			เหตุผล
	ทุนนิยม	สังคมนิยม	ผสม	
1. นายก้อน ทำนาปีละ 3 ครั้ง เพื่อให้ได้ผลผลิตมากที่สุด	✓			รัฐให้เสรีภาพในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
2. นายกิมทำเครื่องจักรสานตามนโยบายการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นของรัฐ			✓	รัฐมีบทบาทในการส่งเสริมการผลิตสินค้าและบริการ
3. ชาวบ้านหมู่บ้านไทยดำรวมทุนกันทอผ้าพื้นเมืองไปจำหน่าย เมื่อมีรายได้ก็นำมาแบ่งกันตามสัดส่วนของการทำงาน			✓	การรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจและแบ่งผลประโยชน์ตามสัดส่วนของการทำงาน
4. ผู้ใหญ่บ้านหนองหวายระดมแรงงานจากลูกบ้านทำนาสวนผสม เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วนำรายได้ที่เป็นต้นทุนและกำไรไว้เป็นกองกลาง และนำส่วนที่เหลือแบ่งให้กับทุกคนเท่ากัน		✓		การแบ่งสันปันส่วนที่เท่ากัน
5. นายองอาจเป็นผู้มีฐานะดี ได้ลงทุนซื้อพันธุ์ไก่และอาหารไก่ไปให้ชาวบ้าน ตำบลหนองโสนเลี้ยง โดยให้ค่าจ้างเลี้ยงไก่เป็นรายเดือน เมื่อไก่โตเต็มที่ นายองอาจได้นำไปขายและมีรายได้เป็นของตนเอง	✓			ประชาชนสามารถแสวงหาผลประโยชน์จากกิจกรรมเศรษฐกิจได้อย่างเสรี

ตัวอย่างที่ 2
หน่วยการเรียนรู้แบบที่ 2 หน่วยที่ 13

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ภาคเรียนที่ 2 เวลา 3

ชั่วโมง

1. ผลการเรียนรู้

เข้าใจหลักประชาธิปไตยและคุณธรรมของพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย นำกระบวนการทางประชาธิปไตยไปใช้ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยนำหลักคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติ

2. สาระการเรียนรู้

2.1 ความหมายและหลักการของประชาธิปไตย ลักษณะของสังคมประชาธิปไตย

2.2 คุณธรรมของการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ในระดับกลุ่มสังคมท้องถิ่น และประเทศชาติ

2.3 กระบวนการทางประชาธิปไตย และการทำงานร่วมกันตามกระบวนการประชาธิปไตย

3. การจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

3.1 ทดสอบด้านความรู้พื้นฐานของนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ และแบบประเมินผลการทำงาน

3.2 ผู้สอนนำข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ในหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ มาเล่าให้ผู้เรียนฟัง ได้แก่

- ข่าวการเดินทางประท้วง
- ข่าวเกษตรกรรวมตัวกันจัดงานวันผลไม้ไทย
- ข่าวตัวแทนแรงงานเข้าพบนายกรัฐมนตรีเพื่อขอขึ้นค่าแรงงาน
- ข่าวชาวบ้านชุมนุมคัดค้านรัฐบาลกรณีปัญหาเขื่อนปากมูล
- ข่าวการประชุมของกลุ่มผู้สนับสนุนประธานาธิบดีอับดุลราห์มาน วาฮิด

3.3 ให้ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ เมื่อสอนเล่าข่าวจบในหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ควรจะตั้งชื่อข่าวว่าอะไร
- 2) ข่าวนั้นแสดงถึงการรวมตัวกันเพื่อจุดมุ่งหมายใด

3) ผลของการกระทำเป็นอย่างใด จัดได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมระดับใด บอกเหตุผล

4) ผู้เรียนคิดว่า การกระทำนั้นเหมาะสมกับลักษณะของสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย

3.4 ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาเอกสารความรู้ หรือหนังสือที่ผู้สอนเตรียมมาเพื่อให้นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่อง หลักการประชาธิปไตย และลักษณะของสังคมประชาธิปไตย หรือไม่ อธิบายเหตุผล

ชั่วโมงที่ 2

3.5 ให้ผู้เรียนจับคู่กันวิเคราะห์กรณีตัวอย่างตามใบงานที่ 1 เรื่องสมาชิกที่ดีในสังคมประชาธิปไตยว่ากรณีตัวอย่างใด มีบุคคลที่มีการกระทำที่แสดงว่าเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมประชาธิปไตย พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ

3.6 ให้นักเรียนสามคู่รวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มใหญ่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันตามหัวข้อใบงานที่ 1

ผู้สอนสุ่มผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนประมาณ 2 -3 กลุ่ม และให้กลุ่มที่มีความคิดเห็นแตกต่างออกไปนำเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม

3.7 ผู้เรียนและผู้สอนช่วยกันสรุปความหมาย หลักการ และลักษณะของสังคมประชาธิปไตยโดยที่เหมาะสม

ชั่วโมงที่ 3

3.8 ผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละ 5 คน โดยผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีความสามารถคละกันทั้ง เก่ง ปานกลาง ค่อนข้างเก่ง ปานกลาง ค่อนข้างอ่อน และอ่อน ให้ทุกคนร่วมมือกันในการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยแบ่งหน้าที่กันทำงาน ให้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับกลุ่มบุคคลที่มีการทำงานร่วมกัน ตามกระบวนการประชาธิปไตย โดยนำหลักคุณธรรมมาเป็นแนวทางการปฏิบัติ (ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้มาล่วงหน้า)

3.9 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำใบงานที่ 2 เรื่อง สังคมดีมีสุข วิเคราะห์คุณลักษณะของกลุ่มบุคคลและวิธีการทำงานว่าสอดคล้องกับกระบวนการทางประชาธิปไตย และหลักคุณธรรมอย่างไร

3.10 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานตามใบงานที่ 2 และช่วยกันคิดสืบหาสาเหตุของปัจจัยที่คาดว่าจะได้รับ หรือให้นำเสนอต่อส่วนรวม และประเทศชาติ (ผู้สอนอาจสุ่มผู้เรียนนำเสนอผลงานเป็นกลุ่ม หรือให้นำเสนอในหัวข้อที่สำคัญตามความเหมาะสม)

3.11 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสำรวจการกระทำของตนเอง และแนวทางการปรับปรุง และพัฒนาตามหลักประชาธิปไตย ตามหัวข้อในใบงานที่ 3 เรื่อง สัญญาประชาธิปไตย ผู้สอนกำหนดระยะเวลาให้กลุ่มผู้เรียนรายงานผลการปฏิบัติงานทุกเดือน

3.12 ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปวิธีการทำงานร่วมกันตามกระบวนการประชาธิปไตย โดยนำหลักคุณธรรมมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

3.13 ผู้สอนวัดและประเมินผลผู้เรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ ประเมินผลการปฏิบัติงานตามใบงานที่กำหนด และจากการรายงานผลการปฏิบัติตนตามหลักประชาธิปไตย

4. สื่อการเรียนรู้

1. ข่าว
2. เอกสารความรู้
3. หนังสือเรื่องประชาธิปไตย
4. ใบงานที่ 1 เรื่อง สมาชิกที่ดีในสังคมประชาธิปไตย
5. ใบงานที่ 2 เรื่อง สังคมดีมีสุข
6. ใบงานที่ 3 เรื่อง สัญญาประชาธิปไตย

5. การวัดและประเมินผล

5.1 วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) จากแบบทดสอบ
- 2) จากผลงานใบงานที่ 1-3
- 3) จากการสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือกิจกรรมกลุ่ม

5.2 เครื่องมือการวัดและประเมินผล

- 1) แบบทดสอบ
- 2) แบบประเมินผลงาน
- 3) แบบสังเกตพฤติกรรม

5.3 เกณฑ์การวัดและประเมินผล

- 1) แบบทดสอบ

80% ขึ้นไป	=	ดี
70 - 79%	=	เกือบดี
60 - 69%	=	ปานกลาง
50 - 59%	=	พอใช้
ต่ำกว่า 50%	=	ไม่ผ่านเกณฑ์

2) เกณฑ์การประเมินจากแบบประเมินผลงาน

- 4 = ดี
- 3 = เกือบดี
- 2 = พอใช้
- 1 = ผ่านเกณฑ์

3) เกณฑ์การประเมินจากแบบสังเกตพฤติกรรม

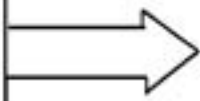
- 4 = ดี
- 3 = เกือบดี
- 2 = พอใช้
- 1 = ผ่านเกณฑ์

ใบงานที่ 1
เรื่องสมาชิกที่ดีในสังคมประชาธิปไตย

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนวิเคราะห์กรณีตัวอย่างต่อไปนี้ บุคคลใดมีการกระทำที่แสดงว่าเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมประชาธิปไตย พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบที่แสดงว่าเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย

กรณีตัวอย่างที่ 1

สมนึก ศิญาภรณ์ และศักดิ์สิน เป็นเพื่อนรักกันมาก ทั้งสามคนเป็นสมาชิกชมรม อนุรักษ์เพลงไทยเดิม เอมอร ซึ่งเป็นประธานชมรม ต้องการส่งนักร้องไปแข่งขันระดับจังหวัด สมนึก และศักดิ์สินได้ชวนกันไปขอร้องให้ประธานชมรมเสนอชื่อ ศิญาภรณ์ เพื่อนรัก ไปเป็นตัวแทนของชมรมเพื่อไปแข่งขัน แต่ถูกคัดค้านจากสุคนธ์ ซึ่งให้ความเห็นว่าควรมี การแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือก เพื่อให้คนที่มี ความสามารถไปแข่งขัน แต่ศิญาภรณ์เห็นด้วย กับ ข้อเสนอของสุคนธ์ และในที่สุดเอมอรก็ ตัดสินใจตั้งคณะกรรมการคัดเลือกผู้ไปประกวดร้องเพลง



ชื่อนักคิด	กระทำ	เหตุผล

ใบงานที่ 2 เรื่อง สังคมดีมีสุข

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนแสวงหาบุคคลหรือกลุ่มบุคคลทั้งในอดีต ปัจจุบันที่มีการกระทำสอดคล้องกับคุณลักษณะของสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย และร่วมกันวิเคราะห์ในหัวข้อต่อไปนี้

1. ชื่อบุคคล/กลุ่มบุคคล

2. การกระทำแสดงว่าคุณลักษณะของสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย

3. บุคคล/กลุ่มบุคคลนั้น ได้นำเอาหลักธรรมใดมาเป็นแนวปฏิบัติ

4. ผลของการกระทำมีประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างไร

5. นักเรียนลองช่วยกันสืบสาวสาเหตุปัจจัย โดยสืบถึงสาเหตุที่แท้จริง และผลที่คาดว่าจะ เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

(เฉลย ตามความคิดเห็นของผู้เรียนอย่างเป็นเหตุผล)

ใบงานที่ 3
เรื่อง สัญญาประชาธิปไตย

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสำรวจการกระทำของตนเองตามหลักประชาธิปไตย

การปฏิบัติตน	ผลที่ได้รับ	สิ่งที่ควรปรับปรุงและพัฒนา
ตัวอย่าง - เมื่อเคารพธงชาติแล้วทุกคนเดิน เข้าห้องเรียนอย่างเป็นระเบียบ	- ความเป็นระเบียบเรียบร้อย - ได้รับการยกย่องชมเชย	- ควรปฏิบัติทุกครั้งที่มีการเดิน แถวไปเรียนในห้องอื่นๆ
1.....	1.....	1.....
2.....	2.....	2.....
3.....	3.....	3.....
4.....	4.....	4.....
5.....	5.....	5.....

กลุ่มที่.....

รายชื่อกลุ่มสมาชิก

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

การเตรียมการวางแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนการสอน แต่บางครั้ง แผนการจัดการเรียนรู้ก็ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนที่เตรียมไว้ ครูที่ปฏิบัติงานเป็นข้าราชการแล้วจะมีความเชี่ยวชาญ และใช้วิธีที่เคยสอนมาใช้ แต่ถ้าเป็นครูฝึกสอน อาจมีปัญหาก็ได้ ดังนั้น การเตรียมการสอนจึงต้องเป็นระบบระเบียบ ให้เข้าใจได้ง่าย และมีความต่อเนื่อง เชื่อมโยง ระหว่างบทเรียนปัจจุบันกับบทเรียนที่ผ่านไปแล้ว ซึ่งต้องคำนึงถึงเรื่องลำดับขั้นตอน ลำดับเหตุการณ์ในการสอนแต่ละขั้นตอนนั้น ต้องใช้ระยะเวลาเท่าใด สื่อที่มีคุณภาพ ตลอดจนแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นข้อมูลจะหาได้จากที่ใด และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือจุดประสงค์การเรียนรู้ อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนในห้องเรียนไม่อาจเป็นไปดังที่ครูคาดหวัง ดังนั้น ครูควรเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับเหตุการณ์ต่อไปนี้

- ▲ การนำเข้าสู่บทเรียนไม่บรรลุเป้าหมาย
- ▲ การทบทวนใช้เวลานานกว่าที่เตรียมไว้
- ▲ เมื่อให้นักเรียน ใช้เวลานานกว่าที่กำหนดไว้
- ▲ การตอบคำถาม ไม่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้
- ▲ การทำงานของนักเรียน เกิดความผิดพลาด ซึ่งอาจมีการเข้าใจผิด ทำให้ครูต้องอธิบายใหม่ให้ชัดเจนทันที
- ▲ นักเรียนไม่สนใจ และไม่ตั้งใจเรียน ทำให้การสอนที่เตรียมมา ไม่บรรลุตามเป้าหมาย

ดังนั้นครูจึงต้องทำความเข้าใจกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมไว้ให้แจ่มแจ้ง ก่อนที่จะเข้าห้องเรียนสอน เพราะถ้าครูไม่เข้าใจในวิธีการสอนของตนเองแล้ว ครูจะอธิบายหรือทำการสอนให้นักเรียนเข้าใจได้อย่างไร

ข้อควรสังเกต ของการวางแผนการจัดการเรียนรู้ คือ ความสัมพันธ์ของจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (การเรียนการสอน) และการวัดและประเมินผล การที่จะให้การสอนบรรลุผลดังที่ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่ ครูต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของ 3 ขั้นตอน ดังกล่าว ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ทั้งนี้เพราะ จุดประสงค์การเรียนรู้จะเป็นหลักที่ครูต้องยึดไว้ว่าต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้อะไร แล้วจึงจัดเตรียมการสอน หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ครูตั้งไว้ โดยการวัดและประเมินผล ซึ่งจะทำให้ครูรู้ว่า การเรียนการสอนที่เตรียมไว้นั้นบรรลุผลตามที่ครูตั้งไว้

